

نگاہے به فلسفه تعلیم و تربیت
از دیدگاه قرآن و روان‌شناسی

تألیف:

پروا دودمان

عضو هیات علمی، نشر پیام نور

انتشارات نوید شیراز

بسم الله الرحمن الرحيم

سرشناسه	دودمان، پروانه، ۱۳۵۸ -
عنوان و نام پدیدآور	نگاهی به فلسفه تعلیم و تربیت از دیدگاه قرآن و روان‌شناسی/تألیف پروانه دودمان.
ملاحظات نشر	شیراز: نوید شیراز، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۱۶۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۹۲-۳۹۵-۱
دریافت‌کننده	فیبا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	اسلام و آموزش و پرورش -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	روان‌شناسی تربیتی
رده بندی کنگره	BP ۱۰۴/۱۸ د۹ ۱۳
رده بندی دیویی	۱۸۸/۳۹۱
شماره کتابشناسی ملی	۴۰۸۰۷



نگاهی به فلسفه تعلیم و تربیت

از دیدگاه قرآن و روان‌شناسی

تألیف: پروانه دودمان

طرح جلد، لیتوگرافی و چاپ: چاپ دنیا □ تیراز: ۱۱۰۰ جلد

چاپ اول: ۱۳۹۲ □ حق چاپ محفوظ

ناشر: انتشارات نوید شیراز

دفتر شیراز - تلفن ۲۲۲۶۶۶۱-۶۲ نمابر ۲۲۲۹۶۷۶-۲۲۱۱۰ □ ص.پ: ۷۱۳۶۵/۶۶۶

دفتر تهران - تلفن ۸۸۹۰۵۹۴۵ نمابر ۸۸۹۲۱۵۲۲ □ ۲۱-۸۸۹۲۱۵۲۲

پست الکترونیکی: info@navideshiraz.com

وب سایت: www.navideshiraz.com

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۲-۳۹۵-۱ ISBN: 978-600-192-395-1

۷۵۰۰ تومان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	مقدمه
۸	معنای تربیت و علمی تربیت و تربیت
۱۰	موضوع تربیت و تربیت
۱۱	اهمیت تربیت و تربیت
۱۲	تربیت و تربیت در قرآن
۱۴	نسبت تربیت و تربیت در افق نگاه
۱۶	چیستی تربیت
۱۷	چیستی تربیت
۱۷	فراخوانی مفهومی تربیت
۱۸	نسبت تربیت و تربیت در قرآن
۱۹	گسست‌های تربیت و تربیت
۳۹	پیوست‌های تربیت و تربیت
۵۱	تفکر در هستی اساس کارایی و مصلح اجتماعی
۵۳	رابطه بین تربیت و تزکیه
۵۴	تزکیه قبل از تربیت
۵۴	رابطه‌ی تزکیه و تربیت
۵۵	نظروانشناسان در مورد تربیت و تربیت
۵۶	تفاوت‌های کلی در تربیت و تربیت بین دیدگاه‌های اسلامی و مادی
۶۵	غایت‌داری در هستی

۷۲	تفسیر کلمه هدف
۷۹	صفت حکمت در خدا
۸۱	هدف‌داری آفرینش در قرآن
۸۴	هدف آفرینش از دیدگاه قرآن
۸۹	پیامبران، هدف خلقتند
۹۱	عبادت چیست؟
۹۳	قرب ربوبی
۹۶	جهان آفرینش به سوی کمال
۱۰۱	هدف آفرینش از دیدگاه عرفان، فلسفه، کلام و روانشناسی
۱۰۱	نظریه عرفا
۱۰۶	نظر ملاصدرا
۱۰۸	پاسخ یک اشکال
۱۱۰	نظریه متکلمان
۱۱۳	دیدگاه ملاصدرا
۱۱۵	نظر روانشناسان در باب خلقت
۱۱۹	پاسخ اسلام به داروینیسم
۱۲۲	بررسی تربیت در دین اسلام روان‌شناسی
۱۲۵	بخش اول
۱۲۵	تربیت و عوامل مؤثر بر آن
۱۲۶	نقش مادر در تربیت فرزند
۱۲۶	نقش و تأثیر همسر در تربیت فرزند
۱۲۷	نقش و تأثیر والدین در تربیت فرزند
۱۲۸	نقش محیط و وراثت در تربیت کودک
۱۳۰	نقش هم‌نشینی و معاشرت در تربیت فرزند
۱۳۱	نقش و تأثیر پند و اندرز و پرهیز از ملامت در تربیت فرزند شایسته
۱۳۳	بخش دوم
۱۳۳	اهمیت و ضرورت تربیت

۱۳۹	اهمیت و نقش عاطفه در پرورش و تربیت فرزند
۱۴۱	ضرورت و اهمیت تربیت دینی کودکان
۱۴۵	اهمیت و تربیت اخلاقی فرزندان
۱۴۶	بخش سوم
۱۴۶	داستان‌هایی در مورد آداب صحیح کودکان
۱۴۶	موانع مختلف تربیت و غیرت ورزیدن به امور اخلاقی فرزندان
۱۴۹	راقبت از کودک
۱۴۹	راه نصیحت کردن کودک
۱۵۰	نویسندگی و تالیف پذیری در کودکان
۱۵۱	جایز برای تحریک کودک
۱۵۱	شکوفاتن استعدادها و درونی کودک
۱۵۳	پرهیز از رو دادا به خانه
۱۵۳	عدالت در محبت به کودکان
۱۵۴	بخش چهارم
۱۵۴	مقایسه‌ی دیدگاه اسلام و قرآن روان‌شناسان
۱۵۸	منابع و مآخذ:

مقدمه

تعلیم و تربیت در گذشته و فرهنگ بشری پیشینه‌ای دیرینه دارد و دامنه و ژرفای آن به گونه‌ای است که در تمام ادیان و فرهنگ‌های مختلف به آن معنا و مفهومی نوین بخشیده است.

روشن است که در قرن بیستم، پیشگامانی را فرا روی تعلیم و تربیت اسلامی می‌نهد و کوشش و کاوشی را برای ساماندهی مجدد آن می‌طلبد. از این رو تعلیم و تربیت اسلامی به عنوان مجموعه‌ای از دانش‌های تربیتی (فلسفه تربیتی، برنامه‌ریزی درسی و آموزشی، روش تدریس، تربیت آموزشی و...) می‌تواند نیازهای حال و آینده جامعه اسلامی را برآورده سازد. به نظر می‌رسد پژوهش‌ها در آن مسائل انسان‌شناسی، معرفت‌شناسی، ارزش‌شناسی، فلسفه تعلیم و تربیت و... می‌تواند تربیتی اسلام و شاخص و اولویت‌های تربیت اسلامی مطرح شود. با توجه به این مهم، اداره کل آموزش فرهنگی اقدام به طراحی و برگزاری کارگاه آموزشی با عنوان تربیت قرآن و راهکارهای آن به دلیل اهمیت تربیت و پرورش و جایگاه خاص آموزه‌های قرآنی و ائمه اطهار (ع) در پنج بخش شامل: تعاریف و مفاهیم، تربیت قرآنی، شرایط و موانع تربیت قرآنی، آثار تربیت قرآنی و قرآن و راهکارهای مبارزه با مفاسد اخلاق کرده است. امید است در پایان دوره

شاهد شکوفایی هر چه بیشتر اخلاق اسلامی در میان دانشجویان باشیم. نیاز و ضرورت آراستگی انسان به دو آرایه تعلیم و تربیت، در هیچ فرهنگ و برهه تاریخی و قلمرو جغرافیایی، انکار و نادیده انگاشتن را بر نتافته و نمی‌تابد. در بازخوانی بخش‌های بنیادین میان رشته‌ای این عرصه، از جمله می‌توان به نسبت میان تعلیم و تربیت و گسست‌ها و پیوست‌های آن دو اشاره داشت. اهمیت و ضرورت شناختن به این موضوع با در نظر داشت دو نکته بیش از پیش روشن می‌گردد: نخست این که میزان تعلیم و تربیت پیوندهای وثیق و پیچیده‌ای است، چندان که در تمایز و تدوین علوم، چه بسا تعلیم و دانش آموزی، در شمار زیرشاخه‌های تربیت جای داده شده است. ریسو دیگر، شناختن قلمروهای تفکیک و جدایی ساحت‌های هم‌نشینی و همراهی است و می‌تواند به اختلاط روش‌ها، ابزارها و جابجایی اهداف و انتظارات بینجامد که سرانجام کار را در مریض در فرآیند تربیت و نه معلمان در امر تعلیم و آموزش، آفاق روشن و از روش‌های بن‌شمار را فناوری خویش نمی‌بینند تا در کار خویش، قرین توفیق باشند. بر پای بست این مباحث، نوشتار پیش رو کوشیده است به این پرسش پاسخ دهد و مرزهای جدایی و ساحت‌های هم‌نشینی تعلیم و تربیت را به بررسی و پژوهش بنشیند. آن هم نه از منظر علوم آموزشی و تربیتی، که از منظر قرآن؛ زیرا که قرآن کتابی است با دامنه‌ها و کاربردهای افزون و در خور تأمل در هر دو مقوله آموزش و پرورش، به پیمانه‌ای که در پایان بخشی از قرآن پژوهان، بارزترین شاخصه قرآن را می‌توان رویکرد تربیتی و آموزشی آن برشمرد.

معنای لغوی و اصطلاحی تعلیم و تربیت

تعلیم مصدر باب تفعیل از علم است ابن فارس می‌گوید العین واللام والمیم أصلٌ صحیح واحد، يدلُّ علی أثرٍ بالشیء یتَمیزُ به عن غیره و در اصطلاح به معنی یاد گرفتن و آموختن است.